

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

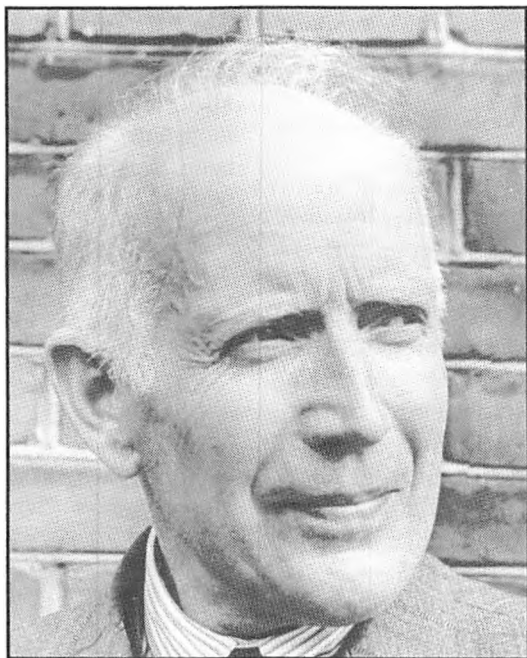
NOMUS

NORDSJÆLLANDSK MUSEUMSFORENING

6. ÅRGANG

NR. 4

NOVEMBER 1993

INDHOLD

Farfars museum	side 3
Middelaldermiljøet omkring Hillerød	side 5
EDB på Folkemuseet	side 9
Stemmer fra Uhrskovs arkiv	side 10
Den nye museums pædagog	side 13
Set og sket	side 14
Kommende arrangementer	side 15
Jul på Nordsjællandsk Folkemuseum	side 16

Nye opgaver

Nordsjællandsk Folkemuseum har i flere år haft en skoletjeneste, med en deltidsansat museumspædagog, som service for skolerne i Hillerød kommune.

Et af museets erklærede mål er da også at udbygge kontaktfladen til børn og unge, aldersmæssigt fra børnehaveklasse til gymnasieniveau.

Arbejdet hermed foregår primært via skolerne, såvel i kommunalt, amtsligt og privat regi. Der er her løbende et solidt og udviklende samarbejde.

Udgangspunktet for formidlingen af tidligere tiders levevis og den lokalhistoriske udvikling er museets udstillinger og samlinger, samt placeringen som den lokale videnbank. Eksempelvis kan nævnes, at Husmandsstedet, der viser tiden o.1850 på landet i Nordsjælland belyser, hvordan 3/4 af befolkningen boede og arbejdede i vores område.

Det har længe været et ønske for museet at udvide samarbejdet til andre kommuner end Hillerød. Det er derfor glædeligt, at Fredensborg-Humlebæk kommune og Nordsjællandsk Folkemuseum har indgået en aftale om en skoletjeneste i kommunen fra 1994. Opgaven for museet er nu at skabe solide relationer til kommunens skoler. Museets tilbud til skolerne i Fredensborg-Humlebæk kommune omfatter såvel aktivtetsorienteret undervisning med teori og praktiske opgaver på museet, som

arbejde på skolerne med forskelligt undervisningsmateriale.

Den nyorientering, der er igang inden for det museumspædagogiske arbejde vil naturligvis omfatte både lokalhistorien i de enkelte områder, tidligere tiders levevis i Nordsjælland samt relationer og påvirkninger fra såvel indland som udland.

For at forstå fortiden er det ikke nok med en lokalhistorisk viden. Udviklingen skal også sættes i perspektiv i forhold til omverdenen. Historien skal opfattes som sammenhængende helheder for at skabe en bedre forståelse af vor nutidige verden.

Flemming Beyer

•

NoMus er medlemsblad for Nordsjællandsk Museumsforening, som varetager driften af Nordsjællandsk Folkemuseum i Hillerød. Museet dækker landbokulturen i Nordsjælland og er samtidig byhistorisk museum for Hillerød. NoMus udkommer 3 gange årligt (i februar, juni og november) og sendes til alle medlemmer af museumsforeningen.

Redaktion:

*Hans Jørgen Clementsen (ansvarsh.),
Flemming Beyer, Birgit Nilas
og Connye Pedersen.*

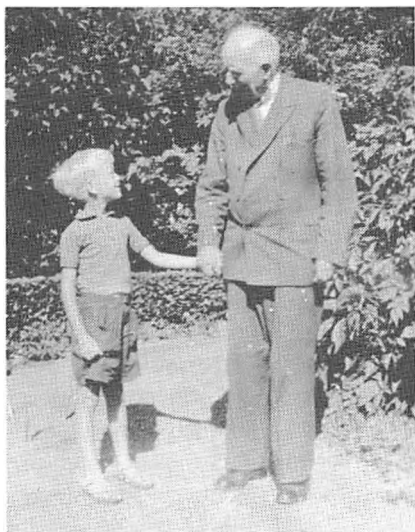
Adresse:

Nordsjællandsk Folkemuseum
Helsingørsgade 65, 3400 Hillerød
Telefon: 42 26 43 79 Giro: 6 41 55 39.

Forside: Museets stifter *Anders Uhrskov.*

FARFARS MUSEUM

Ved Husmandsstedets genindvielse holdt direktør, cand.mag. Anders Uhrskov denne tale:

Som barn har jeg ofte, med min hånd i farfars, besøgt Det Gamle Husmandssted på Jægerbakken. Det var for mig farfars museum.

Anders Uhrskov, min farfar, som jeg er opkaldt efter, besøgte i 1922 et gammelt trelænget sted fra Stavnsbåndstiden på Lavø Mark ved Helsingør. Farfar spurgte ejeren Christoffer Larsen: "Ville du skænke det til et museum, hvis der kunne blive tale om det?" - "Ja", svarede Christoffer Larsen straks, "og alt indboet med". Sådan startede det.

Et museum er altid to ting. Det egentlige, nemlig et museum med genstande der repræsenterer noget

bestemt, peger hen mod en tidsalder eller hvad formålet nu er. Men et museum er også altid tillige et museum over sin tilblivelsessituation, og den virkelighedsopfattelse, der var gængs i den samtid, der skabte museet. Husmandsstedet er måske det samme, men vi ser det anderledes i 1993 end de gjorde i 1922. Uden en virkelighed i samtiden, en interesse og et engagement i befolkningen, bliver museet dødt og kontaktløst. Det gamle husmandssteds brand i 1985, og initiativet omkring dets genopførelse i årene derefter, har betydet en renaissance for stedet, som museum og som noget levende og vedkommende.

Netop i dag ved museets genindvielse, er der god grund til også at fremdrage nogle træk fra tiden omkring museets første fødsel for ca. 70 år siden. Vi bliver nemlig ikke mindre af konkret at vedkende os fortidens initiativtagere og deres indsats - tværtimod.

Farfar, som var lærer på Frederiksborg Højskole her i Ullerød, skrev i juni 1922 en artikel om det gamle hus på Lavø mark og sendte den til Nordsjællands syv blade, fire i Hillerød og tre i Helsingør. Det var før pressedødens hærgen!

Han indkaldte i oktober 1922 til et møde på Hotel Kronprinsen i Hillerød. Beretningen om mødet og de glimt, der her refereres, er fra hans

erindringer, Anders Uhrskov »Et Liv i Arbejde« fra 1963. På mødet rykkede det svære skyts frem. To fremtrædende borgere fra Helsingør foreslog nemlig, at husmandsstedet skulle anbringes i Helsingør. De fremførte bl.a. at Hillerød jo kun er en lille by uden væsentlig historie, sammenlignet med sin store nabo. Under dette, beretter farfar, hviskede guldsmed Kern-Hansen til sin sidemand: »Nu skal vi nok få et museum!« Også dengang var lokal rivalisering en god måde at få tegnebogen frem på.

Museumsforeningen blev oprettet. Kontingentet er i dag stadig meget billigt, kun 50 kr. årligt. Dengang var det også billigt, nemlig 1 kr. årligt.

Hillerød Journalistforening afholdt i september 1923 Rundskuedag; og Museumsforeningen bidrog med et høstoptog bestående af tre vogne med 21 karle og piger klædt i gamle folkedragter. Det drejede sig om at samle penge og genstande til museet.

Da husmandsstedet i sommeren 1924 blev flyttet fra Lavø til Hillerød, blev al kørsel besørget vederlagsfrit af Helsingeggnens beboere. Efter indvielsen - den forrige indvielse - den 2. april 1925, blev museet på under et halvt år besøgt af over 7.000 mennesker. Museumsforeningen havde ca. 2.000 medlemmer fordelt i 80 forskellige kredse. Så stemningen var høj. Men interessen dalede i de følgende år.

Anders Uhrskov holdt i 1935 en

tale til Tilsynsrådet for Frederiksborg Amts Spare- og Laanekasse for at få tilskud til en museumsbygning. Han sagde bl.a.: »Noget af det pinagtigste, et menneske kan komme til at opleve, er at blive glemt. Når de gamle er døde, sætter man mindsten på deres grave, for at deres navne ikke skal blive glemt. Deres navne skal mindes og deres grave smykkes med blomster. Denne dyrkelse af fædrenes grave er smuk og værdifuld, hvis den er et led i en helhed. Og denne helhed er det liv, de nu hensovede levede, det maal de havde, det arbejde de udførte. Hvis vi glemmer vore forfædres liv, hvad mening er der så i at mindes deres grave? At holde mindet om de henfarne slægters fællesliv, deres kultur, saa vel som mindet om den enkeltes særpræg, levende i folket, det er det folkemindeforskeren, kulturhistorikeren og folkemuseumsmanden sætter sine kræfter ind på«.

Farfar døde i 1971, næsten 90 år gammel efter i mere end en menneskealder at have ledet Nordsjællandsk Folkemuseum. Jeg tror han fra en sky deroppe i den blæsende nordsjællandske sommerhimmel rækker hånden frem til alle jer, der har ofret tid, kræfter og penge på genopførelsen af det gamle husmandssted, i nutidens museumsrammer, til alle jer der har fået museet til at opstå som fugl Phønix af asken, med en venlig hilsen fra museets stifter her i dag, den 20. juni 1993.

MIDDELALDERMILJØET OMKRING HILLERØD

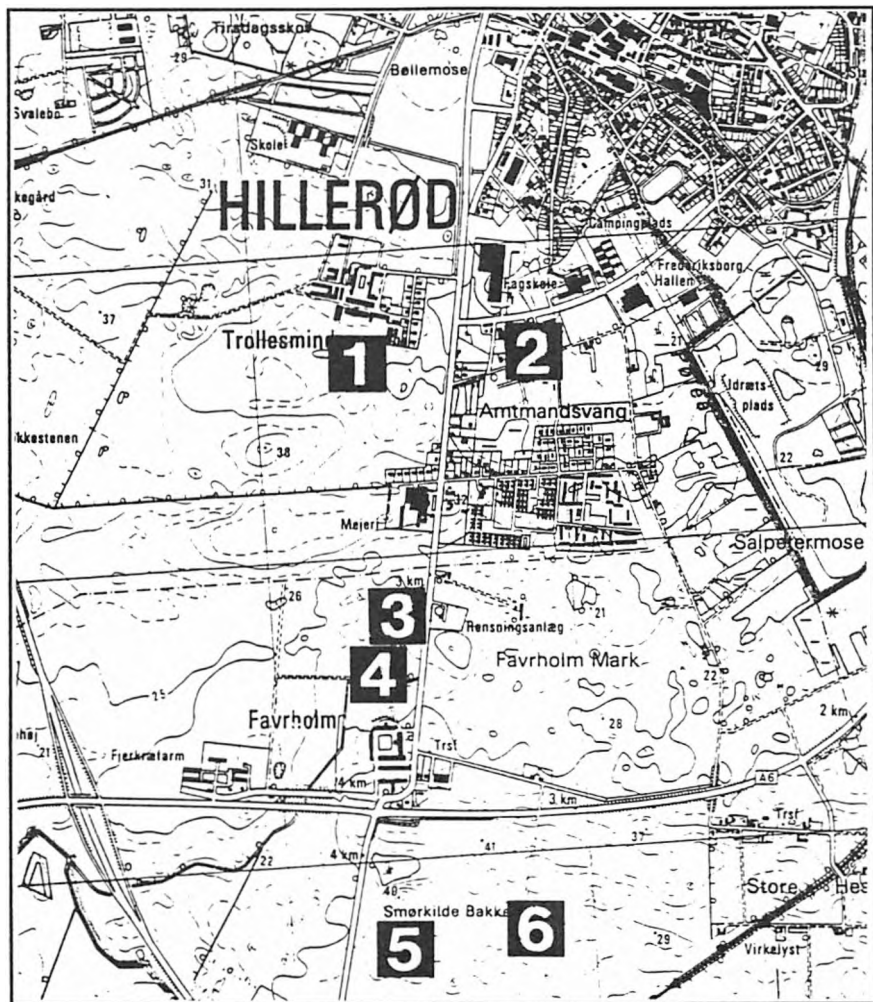

Fig.1. Kort over Hillerød med de i teksten omtalte lokaliteter. 1:tegløvn ved Trollesminde; 2:formodet tegløn syd for Milnersvej; 3:den middelalderlige hovedgård ved Favrholm?; 4:det fredede middelalderlige voldsted ved Favrholm; 5:formodet tegløn på Favrholms jord; 6:pottmager-værkstedet ved Favrholm.

Udgravningen af den formodentlig ca. fem hundrede år gamle teglovn ved Trollesminde, som blev omtalt i Nomus nr. 2, 1993, giver anledning til at se nærmere på området vest for Hillerød for at undersøge, om der er andre anlæg eller fund i dette område, som kan tænkes at have haft sammenhæng med tegloven (fig. 1:1).

I det følgende skal derfor gives en kort beskrivelse af de arkæologiske vidnesbyrd, vi har omkring middelalderens aktiviteter i området syd og vest for Hillerød.

I Nationalmuseets sognebeskrivelse, der er et landsdækkende centralregister over fortidsminder og -fund, er der angivet et punkt umiddelbart syd for Milnersvej, omtrent der hvor Hotel Hillerød i dag ligger (fig. 1:2). Angivelsen af lokaliteten samt den oprindelige tekst i sognebeskrivelsen stammer fra en herredsrejse, som Vilhelm Boye i 1890 foretog for Nationalmuseet. I sognebeskrivelsen hedder det i Boyes oprindelige tekst: "En naturlig Bakke; her opgravede Kong Frederik VII Munkestene, lagte i Skifter". Senere er der i sognebeskrivelsen tilføjet, at det er uoplyst, hvorvidt fortidsmindet var synligt, da Boye var på stedet. Anlægget er i dag i sognebeskrivelsen klassificeret som værende rester af en bygning fra middelalder, men ikke mindst på baggrund af erfaringerne fra den netop udgravede teglovn ved Trollesminde blot 500 meter mod

vest, er det måske mere sandsynligt, at der også her har været tale om en teglovn. Såvel oplysningen om "Munkestene, lagte i Skifter" samt placeringen i en naturlig bakke svarer ganske godt til de iagttagelser, der blev gjort i forbindelse med udgravningen af tegloven ved Trollesminde.

I Nationalmuseets sognebeskrivelse findes også oplysninger om en iagttagelse, der er gjort i området umiddelbart nord for det fredede voldsted ved Faurholm (fig. 1:3). Igen er det V. Boye, der giver informationen: "Stenbro, funden paa et Areal af en Td. Land; her er ogsaa fundet Munkestene i Skifter; der er fundet Messing-Knivskaft, der ender i en hovedløs Kvindefigur, foræredes til Museet for de nordiske Oldsager". Der er meget, der tyder på, at der her er tale om resterne af den hovedgård, der har hørt til det middelalderlige voldsted.

Det middelalderlige voldsted ved Faurholm er kendt fra skriftlige kilder (fig. 1:4). Voldstedet består af en borgbanke og en omgivende voldgrav. Banken måler ca. 80 x 100 m med størst udstrækning i nord-syd (fig. 2). Herregården Faurholm var oprindelig den store ladegård ved Frederiksborg. Peder Mortensen Due pantsatte 1364 Faurholm til Valdemar Atterdag. Kronen blev senere dens ejer og forlenede den så bort. I 1482-93 havde væbner Peder Steen og derefter hans enke Mette

Fig. 2. Luftfoto fra nord mod Faurholm. Foran de eksisterende bygninger på Faurholm ses en mørk aftegnning i marken. Det er voldgraven omkring det middelalderlige Faurholm (foto: Steffen Stummann Hansen).

Knudsdatter gården i pant; 1496 overførtes pantet på deres svigersøn Jep Nielsen. I 1523 blev Hans Vil-lumsen (Baden) dens ejermænd, men han mistede Faurholm igen i 1547, da Christian III gav sin tyske kansler Anders Barby skøde på gården. Denne solgte den i 1554 videre til Peder Oxe, der kaldte den Oxholm og atter solgte den videre til kronen i 1558. Ved Frederik II's store mageskifte 1560 indgik både Faurholm og Hilerødsholm i det samlede godsområde under Frederiksborg. Hovedbygningen af bindingsværk nedtoges, og tømmeret fandt anvendelse ved

slottet. Avlsbygningerne stod endnu lang tid, men blev 1638 revet ned, og Faurholms jorder bortforpagtedes, indtil de 1720 lagdes ind under det kongelige stutteri. Ved dette reduktion i slutningen af 1700-tallet genopstod Faurholm lidt syd for den gamle gårds aldrig undersøgte tomt (voldstedet).

Umiddelbart syd for Smørkilde Bakke, men stadig på Faurholms jorder, kan der på toppen af en bakke i overfladen og inden for et begrænset areal iagttages rester af mункestene (1:5). Denne lokalitet er først blevet erkendt inden for de sid-

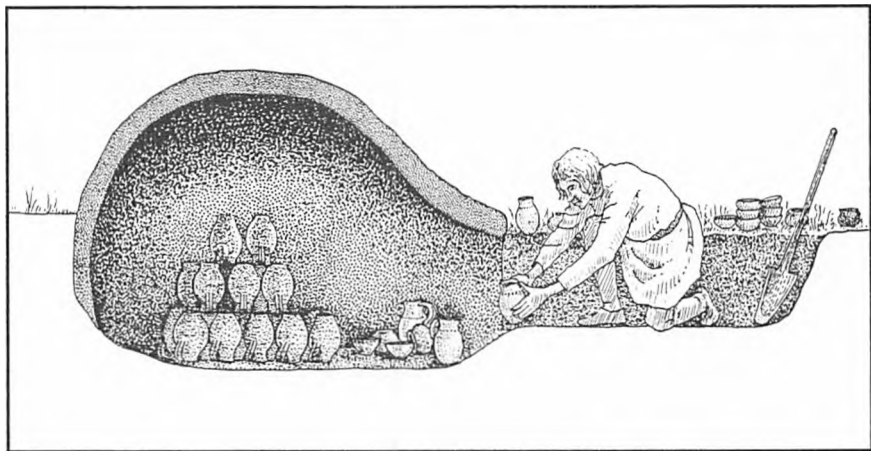

Fig. 3. Rekonstruktion af Faurholm-ovnen, der har været i brug omkring 1320 (efter Niels-Knud Liebgott: Sesams Danmarkshistorie, Middelalderen 1. 1984).

ste par år, og der er endnu ikke foretaget arkæologiske undersøgelser på stedet. Der er imidlertid næppe tvivl om, at der her ligger endnu en teglovn, der langsomt er ved at blive pløjet op.

Lidt øst herfor, også på Faurholms jorder, er et af de mere kendte arkæologiske fund fra vores middelalder gjort (fig. 1:6). Det drejer sig om en middelalderlig keramik-ovn, som blev udgravet af Nationalmuseet i 1974. Ved udgravningen fandt man rester af to ovne af en primitiv type, der består af to gruber nedgravet i undergrunden (fig. 3). Den ene af gruberne udgør fyrgraven, hvorfra ovnen blev fodret med brændsel. Den anden grube repræsenterer det egentlige ovnrum, som har været overdækket af en lerkappe klinet på et fletværk af tynde grene.

I en sådan ovn har man kunnet opnå temperaturer på 900° C.

Pottemageren ved Faurholm har arbejdet her omkring 1320. Hans udvalg af produkter har - efter fundene at dømme - været begrænset. Selvom de lerkartyper, der er produceret her, er gængse i denne periode, er der kun ét andet sted fundet lertøj, som muligvis kan stamme fra Faurholm-værkstedet. Det er i Æbelholt Kloster ca. 5 km vest for Faurholm, og man kan tænke sig, at munkene her har hørt til Faurholmpottemagerens faste aftagere af bord- og køkkentøj.

Den vest- og sydlige udkant af Hillerød er således ganske rig på levn fra middelalderen. Selve Faurholm-voldstedet er en kulturhistorisk perle i sig selv, og er heldigvis fredet, så man kan opleve det i terrænet.

Men som ovenstående viser, kender vi også til en del ikke-fredede fortidsminder fra middelalderen i dette område. Erfaringerne fra teglovnen ved Trollesminde lader også antyde, at vi nok ikke har set det sidste til middelalderen i dette område.

Der er således al mulig grund til at holde skarpt opsyn med området, og ikke mindst være opmærksom på byggeplaner og andre typer af jordarbejder i området.

Der er gode chancer for, at vi med netop arkæologiens hjælp i dette område kan opnå vigtig indsigt i middelaldermiljøet omkring Hillerød, og hvem ved, måske kan der fremkomme anlæg, der endog viser sig bevaringsværdige.

Steffen Stummann Hansen

Den gode Læsers stille Varme

- Har De mærket, at Deres Arbejde for Folkeminderne har vakt Interesse og sat sig Spor?

- Det tror jeg nok. Men i et Arbejde af aandelig Art er det ikke saa let at efterspore Resultater. Men jeg har ofte mærket den gode Læsers stille Varme. Arbejdet med disse Ting er i betydelig Grad en Trossag. Man skal tro paa Nyttens for at gøre det. Møde de direkte Resultater gør man kun i mindre Udstrækning. Det er et Arbejde i *Stundene*, det gælder.

(Anders Ubrskov i et interview ved sit 25 års forfatterjubilæum i 1933).

EDB på Folkemuseet

Computere bliver i større og større grad inddraget i arbejdet på museerne. Hvad skal nu den slags til på et sted, hvor fortiden ellers er sat i højsædet?

Jo - anvendelse af nutidens tilbud om "informationsteknologi" betyder en stor lettelse i dagligdagen.

Registrering af museumsgenstande kommer til at undergå forandringer. På nogle museer har man allerede taget et nyt registreringsprogram "Dansk Museums Indeks" (DMI) i brug. Det ideelle mål er at det bliver lige så ukompliceret at finde frem til registreringen af en museumsgenstand, som det i dag er i et pengeinstitut at kalde en kundes konto frem på skærmen.

Læsere, som har fulgt NoMus fra de første numre fra seks år siden, vil mindes, hvordan satsen var præget af at være sat på skrivemaskine, derefter at være klippet i mindre stykker for til slut at blive sammenklæbet med limstift.

At Folkemuseet er godt på vej skylder vi ikke mindst to lokale firmaer.

Lokalbanken i Hillerød har skænket museet en køreklar computer og laserprinter. WordPerfect Danmark, som er museets genbo i Helsingørsgade, har kvit og frit stillet sit tekstbehandlingsprogram til rådighed for museet.

Vi benytter denne lejlighed til at sige tak for gaverne. *HJC*

Stemmer fra Uhrskovs arkiv

Om landsbyhåndværkere

Mange har i sommerens forløb kikket indenfor på Husmandsstedet for at beundre det og forundres over det. I de små stuer boede der i 1840erne soldsætteren Lars Christensen og hans kone Karen Andersdatter med deres fem børn og i aftægtslængen bedstefar Christen Larsen, der var blevet enkemand på det tidspunkt. Senere skulle soldsætterens hus udvikle sig til, hvad vi i dag ville kalde et håndværkerkollektiv med en væver, en tømrer, en skomager, en hjulmager og en soldsætter, som fremstillede sold, dvs. håndsiger til rensning af korn eller køkkenbrug.

Efter 1862, hvor den nye lov om næringsfrihed trådte i kraft, dukkede landsbyhåndværkeren op, først og fremmest smeden, tømreren og mureren, men der var også væveren, skrædderen, pottemageren, skomageren, bødkeren og hjulmanden m.fl. De tjente imidlertid langt fra nok til, at man kunne brødføde familien, så mange småhåndværkere havde andet "sæsonarbejde" ved siden af. Skrædderen og skomageren tog fx. på fiskeri eller tjente lidt ekstra hos bønderne ved høstarbejde og kartoffeloptagning.

Om smeden og August Harald
Heller ikke smeden kunne leve af sit

erhverv, men havde anderledes status end de øvrige håndværkere. Han kunne fx. drive jordbrug ved siden af sit arbejde dvs. bønderen dyrkede smedelodden, der ofte var stor, og gav afgrøden til smeden. Han tog sig til gengæld af alle reparationer på gårdene. Alt nyt arbejde skulle derimod betales særskilt.

Dette arrangement har tilsyneladende fungeret tilfredsstillende. Ydermere måtte bonden sende en karl af sted til smeden for at hjælpe ham den tid, arbejdet varede, og karlen medbragte dertil en god madpose, samt øl og brændevin på træbimler (en lille tønde).

Til gengæld var smeden forpligtet til at gøre et "smedegilde" i julen. Og her var det hans tur til at beværte de bønder, der havde forpagtet ham jorden. Andre kunne godt få lov til at være med - men mod betaling.

Disse oplysninger har vi fra billedskærer Lars Nielsen, Kulhusene i Jægerspris, som i 1920erne - blandt mange andre - skrev og fortalte om forskellige landsbyhåndværkere efter opfordring af Anders Uhrskov. Der indkom mange breve med levende beskrivelser. En del blev samlet og brugt til udgivelse i bøgerne "Fra Stavnsbaand til vore Dage". Meget karakteristisk for Uhrskov blev alle breve bevaret og befinder sig idag på

Nordsjællandsk Folkemuseum i Uhrskovs Arkiv. Tilsyneladende har Uhrskov været en omhyggelig samler. Derfor rummer det omfangsrige arkiv blandt meget andet hans korrespondance med mange mennesker, omhyggeligt udarbejdede foredrag gennem mange år samt tætskrevne notesbøger med beretninger om gamle nordsjællændere. Det meste er skrevet med hans typiske - til tider ret så vanskelige - håndskrift. Men vi vender tilbage til Lars Nielsen.

I samme brev berettes også om den berømte Gerløvsmed eller bare Per Smed. Han var ud af en smedslægt og lavede bl.a. hakkelsesknive, uld- og klippesakse, brød- og slagterknive, rokkejern, d.v.s. de jerndeile, der hørte til spinderokkene o.s.v. I knive skulle stålet ligge i midten med jern på begge sider, mens hakkelsesknive og sakse havde stål på den ene side og jern på den anden. Gerløvsmedens sakse og knive overgik alle andre med hensyn til skarphed, så dem passede man på.

I en anden by boede August Harald, også kaldet August Holstener, der forstod at forene sin rejselyst med et handelstalent. Han var lidt af en original med udlængsel. Når det kom over ham, så lagde han sin violin på trillebøren og begav sig til Gerløv, hvor han købte knive og sakse af Per Smed. Dem trillede han så den lange vej ned til Sydsjælland og handlede, hvor han kom frem.

Når der var udsolgt, gik hjemturen over Stevns Klint. Her læssede han sin bør med kridt, og det handlede han så med i stedet. Og violinen? På den spillede han høsten ind, og var stemningen god, så ville August Harald synge og spille den vise, han havde digtet om sin ulykkelige ungdomskærlighed. Slutningslinjerne lyder således: "Måske hvis hun hører mit spil ved sin dør, hun mindes August Harald, som hun har elsket før".

En væver fortæller

I et otte sider langt og omhyggeligt brev fortæller den 71-årige Hans Nielsen fra Kregome (idag Kregme) om landsbyvæveriet. Den 1. februar 1867 blev han sendt i lære hos linned- og drejlsvæver Anders Mortensen i St.Lyngby. På den tid skete det, at en murer murede i sommerhalvåret, når vejret var til det, og vævede om vinteren. Den unge Hans havde allerede to somre været ude og mure sammen med sin far, men faderen mente tilsyneladende, at sønnen ikke var stærk nok til jobbet. Til Hans' fortrydelse blev det gode friluftsliv udskiftet med et indendørsarbejde. Læretiden var tre år og lige lang nok for en 15-årig dreng.

Den første dag hjalp han mester med at fordele trendtrådene i en redekam og at "bomme", d.v.s. at oprulle trenden på bagbommen. Trenden blev herefter trukket gennem søllerne eller kammene, og

disse blev ophængt i væven o.s.v. Sidst i denne lange og besværlige proces skulle man "slette", d.v.s. styrke garnet og gøre det glat. Det gjorde man sådan: "En vælling blev kogt af rugmel og påstrøget med to børster, en over og en under garnet, til det blev glat, og derefter måtte man med en pande med gløder i stå og holde den under garnet, indtil det blev tørt, og først nu kunne vævningen begynde".

Anden dag begyndte Hans at væve under opsyn af en svend, og "nu gik det fremad for at tjene min løn, der var en sjettedel af en rigsdaler, så der var langt frem, når der blev betalt 4 skilling pr. alen færdig tøj". En skilling er lig med ca. 2 øre og en rigsdaler er to kroner, så Hans' hjertesuk er forståeligt nok.

For en væver var året inddelt således, at man fra marts til september vævede lærred. Herefter begyndte arbejdet med hvergarn, der bestod af hør og uld. Omkring november og vinteren igennem gjaldt det vadmæl og uldgarn til dynevår, hvortil der blev brugt farvet garn i forskellige mønstre.

Hans måtte hele vinteren arbejde fra 6 morgen til 7 aften med tre måltider mad i løbet af dagen. Men fra maj til november udvidedes arbejdstiden og blev fra 5 morgen til 8 aften. Han havde en uges "ferie" til kartoffeloptagning, ganske vist "til egen fordel", som han undskyldende tilføjer.

Det andet år gik med bl.a. at væve for mesters kunder. Det tredje år vævede han duge, som skulle bleges i løbet af sommeren, samt lærreds- og drejshåndklæder. Af sidstnævnte blev der vævet 24 stykker med borter af et "jernbanetog der rullede henad skinnerne med lokomotiv og vogne". Det var til en afskediget skovridder fra Faurholm.

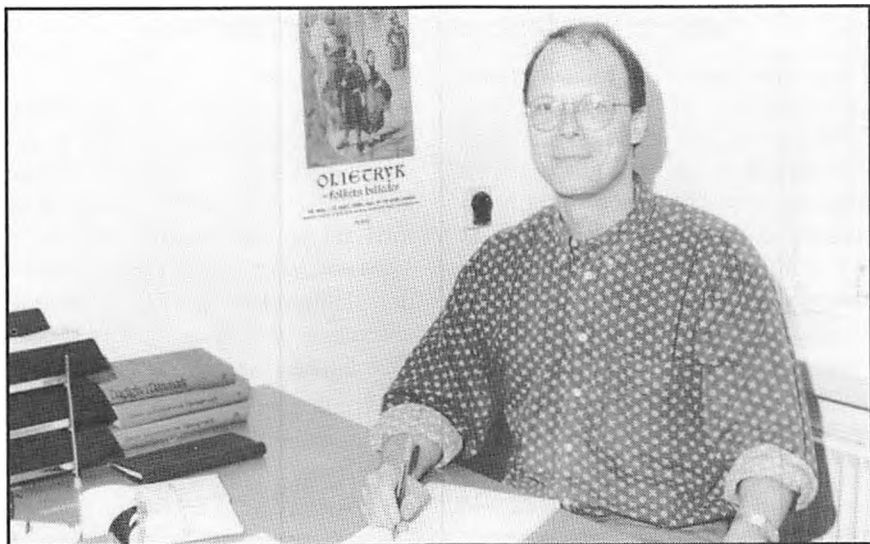
I alt nåede han på de tre år at væve 5000 alen tøj (3140 m). Det mener han nu ikke er så meget, men forarbejdet eller hele igangsættelsen tog jo tid. Lærredet var hurtigere at sætte i væven. Af det kunne man væve 12-15 alen pr. dag alt efter finheden.

1. februar 1870 nedsatte han sig hjemme i Olsted som udlært væver, og dermed gik halvandet år. Konkurrencen har måske været hård, for der var allerede to andre vævere i byen, samtidig med at fabrikkerne langsomt overtog væveriet. Hans skriver til sidst - hører vi et lettelsens suk? - ... "så forlod jeg væven i august.....for atter at tage på mursten".

Det var et hårdt arbejde at væve, men jeg kunne forestille mig, at væven havde givet ham de kræfter, som han manglede for at gå i sin fars fodspor. I alle tilfælde synes underskriften i dette brev at komme fra en anderledes stolt håndværker: Nu en venlig hilsen, H. Nielsen - murer.

Connye Pedersen

Den nye museumspædagog

Som nævnt i sidste nummer af NoMus, begyndte *Niels Lysholm* som museumspædagog på Nordsjællandsk Folkemuseum den 1. oktober.

Niels Lysholm er 36 år, stammer fra Fredensborg og har en bred uddannelsesmæssig baggrund og flere års pædagogisk erfaring som basis. Udgangspunktet er en eksamen som folkeskolelærer fra 1983, med liniefag i historie og sløjd. I 1992 afsluttede Niels Lysholm et studie som cand. phil. i historie. I specialet behandlede han socialforsorgen i Danmark fra 1500- til 1700årene - unægtelig et spændende emne.

Niels Lysholms arbejde på museet er målrettet mod børn og unge og tager udgangspunkt i museets langtidspan. Formålet er bl.a. at give et kendskab til tidligere tiders levevis og viden om lokalhistorien i Hillerødområdet og sætte

denne i perspektiv til den samfundsmæssige udvikling. Arbejdet inddrager bl.a. museets udstillinger og Husmandsstedet. Undervisningen er meget aktivitetsorienteret med såvel teori som praktiske gøremål.

Alle skoler i Hillerød kommune - og fra årsskiftet også i Fredensborg-Humblebæk kommune - kan vederlagsfrit benytte museet og dets skoletjeneste. Det kan enten være ved besøg på museet, eller ved at Niels Lysholm kommer ud på skolerne. I forbindelse med den nyorientering, der er ved at finde sted inden for det museumspædagogiske arbejde, er Niels Lysholm ved at udarbejde undervisningsmateriale til brug for børn og unge på skoler og gymnasier.

På museet glæder vi os alle til det fremtidige arbejde med børn og unge.

Flemming Beyer og Niels Lysholm

SET OG SKET

Datering af teglovnen ved Trollesminde

I juni nummeret af NoMus er omtalt udgravningen af en teglovn ved Trollesminde. Museet har fået ovnen dateret på Risø ved hjælp af en metode, som benævnes termoluminescens-datering. Den bygger på, at keramik og teglsten dvs. brændt ler løbende opsamler forskelligartet strålingsenergi. Ved måling af mængden af dette kan alderen bestemmes. Teglovnen blev bestemt til at være fra tiden omkring 1350 med

en usikkerhed på ± 50 år.

Dateringen sætter mange spændende tanker igang, da den er før slotsbyggerierne i Hillerød. Ovnene kan muligvis have haft forbindelse med det tæt ved liggende Faurholm Voldsted, eller måske med herregården Hillerødsholm, der i middelalderen lå der, hvor Frederiksborg Slot ligger i dag. Forhåbentlig kan fremtidige udgravninger i området bringe os svaret nærmere. FB

KOMMENDE ARRANGEMENTER

Historiske aftener på Nødebo Kro

I rækken af historiske foredrag på Nødebo Kro er vi kommet til det tredje. Det finder sted **mandag den 24. jan. 1994 kl. 20.00**. Museumsinspektør *Søren Frandsen* vil fortælle om: **Bønderne i Grib Skov.**

Foredraget belyser historien om en skovegn, hvor landbruget før skovreformen i 1805 spillede en væsentlig rolle. I forhold til sletlandet uden for skoven, havde kvægbruget større betydning for skovbonden. Tilgangen til græsningsarealer var gode og muligheden for indhøstning af vinterfoder var ligeledes optimale. På

grund af dårlig agerjord, der gav lave udbytte, måtte skovbonden dog supplere sine indtægter ved forskellige bierhverv bl.a. kulsvidning.

Søren Frandsen vil også fortælle om skovbondens erhvervssystem og andet spændende om Grib Skov.

Sidste foredrag i rækken finder sted **mandag den 21. marts 1994**. Museumsinspektør *Flemming Beyer* vil fortælle om de mange spændende vand- og vindmøller, der stadig findes i Nordsjælland. I forlængelse af dette foredrag vil der blive arrangeret en tur i Nordsjælland med besøg på vand- og vindmøller. Nærmere herom i næste NoMus (febr. 1994).

FB

Julestue med nisser

Julen har gennem mange år været forbundet med nisser. I år har museet derfor valgt at sætte fokus på

nisser før og nu ved den traditionsrige julestue, som finder sted på museet i Helsingørsgade 65 **søndag den 5. december kl. 11.00-16.00**. I forbindelse med arrangementet vil *Preben* og *Jette Kvist* holde to foredrag om nisser, henholdsvis kl. 11.30 og 14.00.

Preben Kvist, der er skoledirektør i Hillerød, og fru Jette's foredrag vil give et kulturhistorisk rids af nissens udvikling. Især julenissen vil blive belyst ved bl.a. gamle billeder og julekort, og de vil fortælle om humor og alvor i de folkelige overleveringer om nisser.

Traditionen tro indeholder julestuen også museets eget "marcipanværksted", hvor man kan købe de ægte gammeldags marcipangrise i flere størrelser og følge, hvordan de bliver fremstillet.

I "Den gamle Købmandsbutik" bliver der julemarked med alskens lækkerier som kandis og bolsjer mm., samt tidligere tiders julegaver og julepynt.

I "Juleboden" vil der være et væld af forskelligt julestads, klippeark, julekort, gammeldags legetøj og meget andet for store og små.

I museets tinværksted kan man deltage i fremstillingen af tinfigurer, som støbes efter gamle modeller - en julegave for børn i alle aldre.

Den gamle "kaffenisse", et rigtigt juletræ og 78-juleplader på den gamle gramfon hører naturligvis også med til julestuen.

FB

Husk JULESTUEN på Folkemuseet
i Helsingørsgade
Søndag den 5. december
kl. 11.00 - 16.00

Unibank